

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ДИТИНСТВА
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

***ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ II Всеукраїнської
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЛЯ НАУКОВЦІВ,
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ,
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
АСПІРАНТІВ,
МОЛОДИХ УЧЕНИХ***

**24 ЖОВТНЯ 2025 Р,
М. ОДЕСА**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ДИТИНСТВА
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції
для науковців, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти,
аспірантів, молодих учених

(24 жовтня 2025 р, м. Одеса)

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 5 від 30 жовтня 2025 року)

Рецензенти:

Ковтун О. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов і перекладу, ДНП «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (м. Київ, Україна)

Княжева І. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна)

Організаційний комітет:

Богущ Алла Михайлівна, дійсний член НАПН України, академік, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Березовська Людмила Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Найда Руслана Григорівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної освіти;

Діхтяренко Станіслава Вадимівна, викладач-асистент кафедри теорії та методики дошкільної освіти.

Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти: зб. наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 24 жовтня 2025 р. / за ред. Л. Березовської. Івано-Франківськ : НАІР, 2025. 260 с. ISBN 978-617-8768-09-6

До збірника увійшли тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти». У представлених роботах висвітлено актуальні питання впровадження освітніх технологій у процес підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах сучасного інформаційного простору; розглянуто інноваційні підходи до професійного становлення фахівців; проаналізовано зарубіжний досвід розроблення та реалізації освітніх інновацій у системі дошкільної освіти.

Збірник призначено для науково-педагогічних, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, аспірантів, молодих учених, а також усіх, хто цікавиться проблемами розвитку сучасної дошкільної освіти.

Матеріали розміщено в авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів, їхню відповідність вимогам чинного правопису і достовірність фактів та статистичних даних несуть автори

9. **Eurydice**. Poland: National Reforms in Early Childhood Education and Care (*Active Toddler*). 15 May 2025. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/poland/national-reforms-early-childhood-education-and-care>

10. **Edwards C. P., Gandini L., Forman G.** (eds.). The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation. 3rd ed. Santa Barbara : Praeger / ABC-CLIO, 2012. URL: <https://www.reggiochildren.it/en/rc/publishing/books-and-audiovisuals/the-hundred-languages-of-children-transformation/>

11. **Rinaldi C.** In Dialogue with Reggio Emilia: Listening, Researching and Learning. 2nd ed. London: Routledge, 2021. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780367854539>

Ірина РУДНИЦЬКА-ЮРІЙЧУК

кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці (Україна)
e-mail: i.rudnytska-iuriichuk@chnu.edu.ua

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ РЕДЖІО-ПІДХОДУ (REGGIO EMILIA APPROACH) У ДОШКІЛЬНУ ОСВІТУ УКРАЇНИ: РОЛЬ ТРЕТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність проблеми. Сучасна дошкільна освіта України перебуває на етапі інтенсивного реформування та інтеграції до європейського освітнього простору, що вимагає переосмислення традиційних підходів та активного впровадження світових педагогічних інновацій. У цьому контексті особливої актуальності набуває вивчення та адаптація *Реджіо-підходу (Reggio Emilia Approach)*, який визнано ЮНЕСКО однією з найкращих освітніх філософій для раннього розвитку дитини. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наступних факторів: посилення суб'єктності дитини: Реджіо-

підхід, на відміну від директивних моделей, розглядає дитину як компетентну, активну та відповідальну особистість, що є ключовим принципом Державного стандарту дошкільної освіти України (Базового компонента) [1]; трансформації освітнього середовища: в українських ЗДО існує потреба у створенні *«третього вчителя»* – естетично насиченого, функціонального та гнучкого середовища, яке стимулює дослідницьку діяльність, спілкування та самостійний вибір дітей, а не лише пасивно оточує їх; переходу до рефлексивного оцінювання: традиційна система контролю вимагає заміни на інноваційні методи фіксації та аналізу навчально-пізнавальної діяльності. Документування в Реджіо-підході є потужним інструментом, що забезпечує прозорість процесу, дозволяє вихователю здійснювати професійну рефлексію, а також візуалізує «100 мов дитини» для батьків та педагогічної спільноти. Таким чином, осмислення ролі «третього вчителя» та ефективних методів документування на основі зарубіжного досвіду є критично важливим для підвищення якості освітнього процесу та створення справді розвивального, інноваційного освітнього середовища в дошкільній освіті України.

Мета статті. Аналіз зарубіжного досвіду та обґрунтування педагогічної доцільності впровадження ключових елементів Реджіо-підходу, а саме концепції «третього вчителя» та інструментарію документування освітнього процесу, у практику закладів дошкільної освіти України.

Виклад основного матеріалу. Реджіо-підхід (Reggio Emilia Approach) – це освітня філософія, що виникла у місті Реджо-Емілія (Італія) після Другої світової війни і заснована на ідеї про те, що освіта є процесом спільних відкриттів і будується на потенціалі та інтересах дитини. Це не готова програма, а динамічний, постійно досліджуваний та рефлексивний підхід до навчання.

Основу цієї філософії становлять такі принципи:

1. Дитина як компетентний суб'єкт: Реджіо-підхід категорично відкидає уявлення про дитину як про «чистий аркуш» або об'єкт виховання. Дитина розглядається як активний дослідник, що має нескінченний потенціал та вроджену здатність до навчання, спілкування та побудови стосунків. Педагог виступає не як транслятор знань, а як партнер, дослідник та провідник.

2. Концепція «100 мов дитини»: цей принцип стверджує, що дитина має безліч способів (мов) для мислення, вираження почуттів, розуміння та взаємодії зі світом, включаючи гру, малювання, скульптуру, музику, тіло, науку та конструювання. Завдання педагога – створити умови для використання всіх цих «мов» і не обмежувати навчання лише вербальним спілкуванням.

3. Участь батьків (та спільноти) як партнерів: освітній процес будується на принципі трикутника взаємодії: дитина – педагоги – сім'я. Батьки є активними співучасниками та співтворцями життя ЗДО, їхні знання та цінності інтегруються в освітню діяльність. Це зміцнює ідентичність дитини та забезпечує цілісність її розвитку [2].

Ці три принципи безпосередньо взаємодіють із концепціями «третього вчителя» (середовища) та документування, які є практичними інструментами реалізації цієї філософії.

У Реджіо-підході навчальне середовище (простір групи, атриум, майданчик) розглядається як «третьій вчитель» (поряд з дорослими та однолітками), оскільки воно активно впливає на навчання, дослідження та взаємодію дітей. Зарубіжний досвід показує, що освітній простір є не просто фоном, а активним учасником освітнього процесу. Таке середовище стимулює діалог, оскільки простір організовано таким чином, щоб спонукати дітей до спілкування, спільних проєктів та обміну ідеями. Крім того, воно відображає красу та естетику: використання натуральних матеріалів, продумане освітлення та порядок передають дітям повагу до їхньої діяльності та до самого процесу навчання. Важливо, що середовище також забезпечує вибір та автономію: навчальні центри (майстерні, зони) є легкодоступними та дозволяють дитині самостійно обирати матеріали, вид діяльності та партнерів.

На основі аналізу зарубіжного досвіду, практичні рекомендації щодо трансформації українського групового приміщення/майданчика включають :

-децентралізація: відхід від фронтального розташування меблів до створення гнучких, багатофункціональних навчальних центрів (наприклад, *Ательє* – простір для творчості, обладнаний різноманітними матеріалами);

-«прозорість» простору: використання дзеркал, прозорих матеріалів та прозорих систем зберігання, що візуально розширюють приміщення та заохочують дітей до спостереження;

-сенсорне збагачення: введення натуральних матеріалів (каміння, дерево, шишки, тканина) та елементів природи (кімнатні рослини, міні-городи) у простір для стимулювання всіх органів чуття;

-інтеграція документування: виділення спеціальних місць (стін, дошок) для демонстрації дитячих проєктів та обговорень, перетворюючи стіни на «живі» оповідачі навчального процесу.

Таким чином, трансформація середовища з пасивного оточення на «третього вчителя» є ключовим кроком для реалізації філософії Реджіо та створення повноцінного розвивального простору в ЗДО України.

У Реджіо-підході документування є не просто фіксацією результатів, а потужним педагогічним інструментом, який перетворює *невидимий* процес мислення та навчання дитини на *видимий*. Воно виступає як багатофункціональний засіб. По-перше, документування служить для відображення (Reflection): воно дозволяє зберегти «100 мов дитини» у дії, фіксуючи моменти досліджень, роздумів, гіпотез та взаємодії, що виходять за межі традиційних занять. По-друге, воно є інструментом оцінювання (Assessment), оскільки забезпечує якісну, а не кількісну оцінку, зосереджуючись на процесі навчання та розвитку компетенцій дитини, а не лише на кінцевому продукті. Нарешті, документування незамінне для планування (Planning): аналіз зібраних матеріалів (документації) дозволяє педагогу здійснювати професійну рефлексію, визначати наступні кроки, планувати розвиток проєктів та глибше розуміти інтереси та потреби дітей [2].

Види документування в Реджіо-підході є різноманітними та включають: візуальні матеріали – фотографії та відеозаписи дитячої діяльності, їхніх міміки та взаємодії; текстові записи – стенограми діалогів і розмов дітей, нотатки педагога про спостереження; проєктні стіни – спеціальні стенди, де розміщуються етапи роботи над проєктом, дитячі малюнки, їхні висловлювання та фотографії, створюючи цілісну історію навчання [2].

Цінність документування має подвійний вимір. Для вихователя це потужний інструмент самоосвіти та рефлексії, що суттєво підвищує професійну компетентність; документація допомагає педагогу по-новому побачити дитину, її потенційні можливості та критично оцінити ефективність власних педагогічних рішень. Водночас, для батьків документування забезпечує повну прозорість освітнього процесу, допомагаючи їм не лише побачити, *що* робить їхня дитина, але й зрозуміти, *як* вона мислить і *чому* це важливо, що, у свою чергу, значно зміцнює партнерство «сім'я – ЗДО». Таким чином, впровадження документування в українську дошкільну освіту є інновацією, що здатна кардинально змінити підходи до оцінювання та планування на користь глибинного розуміння розвитку дитини.

Висновки. Впровадження елементів Реджіо-підходу є стратегічно важливим для модернізації дошкільної освіти України відповідно до принципів Базового компонента. Дослідження показало, що реалізація цієї філософії забезпечує перехід до визнання дитини як компетентного, активного суб'єкта освітнього процесу, здатного використовувати свої «100 мов». Ключовою інновацією є трансформація навчального середовища у «третього вчителя», що вимагає естетичного та сенсорного збагачення простору і його децентралізації для стимулювання дослідницької діяльності та автономії дітей. Не менш важливим є документування – потужний інструмент, який служить для відображення, якісного оцінювання та рефлексивного планування педагога, а також забезпечує повну прозорість процесу для батьків. Таким чином, осмислення та поетапне впровадження ролі «третього вчителя» та інструментарію документування дозволить українським закладам дошкільної освіти підвищити професійну компетентність педагогів та створити справді розвивальне та інноваційне освітнє середовище.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) [Електронний ресурс]. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2021. 38 с.

URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. The hundred languages of children : The Reggio Emilia approach – advanced reflections / edited by Carolyn Edwards, Leila Gandini, George Forman. 2nd ed. Greenwood Publishing Group. London, England. 1998. 480 p.

Олена САС,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти, психології та фахових методик
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (Україна)
e-mail: lenasas1204@gmail.com

Наталія ІЩУК,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю Дошкільна освіта
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (Україна)
e-mail: natashaishchuk1990gmail.com

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Вивчення зарубіжного досвіду дошкільної освіти сприяє впровадженню інноваційних підходів до розвитку особистості дитини та створенню якісного освітнього середовища. Ознайомлення з міжнародними моделями дошкільної освіти дозволяє адаптувати найкращі практики, урізноманітнити та збагатити досвід фахівцям дошкільної освіти в Україні. Реалізація середовищного підходу в закладі дошкільної освіти дає змогу створити оптимальні умови для розвитку дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організацію освітнього середовища у закладі дошкільної освіти досліджують [3] О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Л. І. Зайцева, Г. Г. Цветкова; підготовку майбутніх педагогів до реалізації середовищного підходу розкривають Л. А. Присяжнюк, К. А. Колеснік [4]; вивчення зарубіжного досвіду організації освітнього процесу для дітей дошкільного віку здійснює Н. М. Миськова [5].

Мета статті. Розкриття зарубіжного досвіду реалізації середовищного підходу у роботі з дітьми дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Середовищний підхід передбачає створення сприятливого простору для розвитку дітей дошкільного віку,

Литвин І., Л. Онофрійчук.

Використання LEGO-конструкторів як інструменту розвитку мовлення в Данії 223

Палагнюк О., І. Перепелюк.

Зарубіжні інноваційні практики в дошкільній освіті: європейські тенденції та можливості для України (Фінляндія – Італія – Польща) 230

Рудницька-Юрійчук І.

Впровадження елементів Реджіо-підходу (Reggio Emilia Approach) у дошкільну освіту України: роль третього вчителя та документування освітнього процесу 235

Сас О., Н. Ішук.

Зарубіжний досвід реалізації середовищного підходу у роботі з дітьми дошкільного віку 240

Томчик Е., М. Олійник

Емоційне вигорання у дітей дошкільного віку: причини, наслідки та інноваційні психолого-педагогічні стратегії профілактики (досвід Польщі) 245

Янюк Н., О. Гончар.

Зарубіжний досвід формування комунікативної компетентності у дітей середнього дошкільного віку в умовах інклюзивного освітнього середовища 251

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**«СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

**Збірник наукових праць
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
для науковців, педагогічних працівників, здобувачів вищої
освіти,
аспірантів, молодих учених**

24 жовтня 2025 р.

За загальною редакцією Л. Березовської

ISBN 978-617-8768-09-6

Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 15,11
Наклад 50 прим.

**ВИДАВНИЦТВО
“НАІР”**

Івано-Франківськ, вул. Височана, 18,
Тел. (050) 433-67-93
email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
№4191 від 12.11.2011р.

